

ПРОБЛЕМАТИКА ТА ХУДОЖНІ ОСОБЛИВОСТІ ПАРЕМІЙ

Жила Т. І., студ. гр. ПР-02,

Медвідь О. М., к. філол. н., доц. СумДУ

Серед дискусійних проблем сучасної фразеології лишається питання встановлення межі фразеологічного масиву мови та співвідношення фразеологізмів із пареміями. О. В. Кунін зазначав, що прислів'я повинні вивчатися і у фольклорі, і у фразеології, але з різних точок зору. У фразеології вони вивчаються як одиниці фразеологічного фонду мови, наділені своєрідними семантичними, стилістичними і структурними особливостями [1, 17]. Прислів'я та приказки відіграють особливу роль у мовній комунікації. Серед інших різновидів стійких виразів паремії виділяються особливою досконалістю художньої форми. Характерно, що художні засоби в прислів'ях використовуються не стільки для прикрашення мови, скільки для втілення змісту.

Прислів'я та приказки – це мініатюрні художні твори усної народної творчості. У їх структурі втілюються різноманітні стилістичні засоби, і евфонічні засоби не виняток. До евфонічних елементів відносяться римовані співзвуччя, алітерація і асонанс. Саме вони сприяють стійкості та запам'ятовуванню прислів'їв.

Явище алітерації дуже поширене у структурі паремій. Алітерація як правило, розглядається у якості музичного супроводу авторської думки, яку кожен читач інтерпретує по-своєму. Цей прийом часто використовується для надання виразності виразу "*stuff today and starve tomorrow – як є розійдеться, а нема – обійдеться*" [2, 589]; "*schlimme Boten reiten schnell – погані новини не лежать на місці*" [3, 135].

Художньо-образний лад прислів'їв дуже складний, бо в гранично лаконічній формі висловлюється узагальнене, змістовно містке твердження, за невеликою формою криється глибинна структура, у якій приховані елементи смислу (підтекст, багатозначність, іронічне забарвлення та ін.), що розраховані на кмітливість, здогадливість реципієнта. А тому в прислів'ях використовуються всі можливі шляхи образотворення, усі художні тропи, фігури та їх комбінації.

Найпоширенішими тропами в прислів'ях виступають метафора, метонімія і гіпербола. У основі метафоризації лежить внутрішній зв'язок між предметами, явищами природи та життям людини, її

діяльністю, суспільними відносинам: *"a bird in the hand is worth two in the bush – der Spatz in der Hand ist besser als die Taube auf dem Dach – краще синиця у руці, ніж журавель в небі"* [3, 107].

Другим за частотністю вживання в пареміях стилістичним засобом є метонімія. Метонімія базується на реальному зв'язку об'єкта номінації з тим об'єктом, назва якого переноситься на об'єкт найменування. У прислів'ях та приказках певне місце займає метонімічний зв'язок між почуттям та здійснюючим органом, між органом і людиною: *"he knows much who knows how to hold his tongue – розумний словами не порошить"* [2, 91]; *"die Zunge hat keine Knochen und hat schon manchen zerbrochen – язик без кісток, що хоче, то й лопоче"* [3, 105].

У даних прислів'ях слово *"tongue"* або *"die Zunge"* вживається у метонімічному значенні, позначаючи зв'язок процесу говоріння з його результатом. Язик пов'язується зі словами, які ми висловлюємо і необережно висловлене слово може образити людину, аби зашкодити їй.

На думку А. В. Куніна, головними синтаксичними образотворчими засобами прислів'їв є повторення і зіставлення. Повтор виконує функцію підсилення: *"live no to eat, but eat to live – живи не для того, щоб їсти, а їж для того, щоб жити"* [2, 293].

Зіставлення – це порівняння лексем, які є або не є антонімами поза межами даного прислів'я. Вони дуже часто зустрічаються у імперативних прислів'ях: *"better be the head of a dog than the tail of a lion – краще бути головою собаки, ніж хвостом лева"* [2, 25].

Метафора, метонімія, гіпербола, зіставлення, порівняння – це способи організації змісту прислів'їв та приказок, що використовуються насамперед для того, щоб особливо яскраво, образно і точно висловити узагальнене значення. Широке використання лексичних і евфонічних засобів у пареміях є вираженням народності, що дозволяє яскравіше передати їх прагматику. Одні із основних зовнішніх властивостей паремій – лаконічність, емність і структурно-композиційна завершеність. Тому паремія не менш змістовна, ніж розгорнутий фольклорний або художній твір, оскільки вона коротко, але емко виражає основну мораль твору.

1. Кунин А. В. Курс фразеології англійського мови. – М.: Вища школа, 1986. – 336 с.

2. The Oxford Dictionary of English Proverbs, compiled by William George Smith. Second Edition. – Oxford Clarendon Press, 1960. – 740 p.
3. Цвиллинг М. Я. Русско-немецкий словарь пословиц и поговорок. – Русский язык, 1984. – 216 с.

Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства
: матеріали всеукраїнської наукової конференції викладачів,
аспірантів, співробітників та студентів, м. Суми, 21-22 квітня 2014 р. /
Відп. за вип. О.М. Сушкова. — Суми : СумДУ, 2014. — С. 92-94.